

De taken van de Staatse Vloot gedurende de 80 jarige oorlog

De 80 jarige oorlog, of de opstand van de Nederlanden tegen het Spaanse gezag duurde van 1568 tot 1648 en leidde tot het ontstaan van de Republiek der Zeven verenigde Nederlanden. De Republiek werd gevormd door zeven noordelijke gewesten. De zuidelijke gewesten bleven trouw aan de Spaanse koning. De deling van de Nederlanden leidde ook tot een godsdienstige scheiding zodat het gereformeerde geloof het officiële geloof in Nederland werd. Daarnaast was de 80 jarige oorlog ook de aanleiding geweest voor het ontstaan van een zelfstandige Nederlandse Marine.

Tijdens deze de opstand werd er veel gevochten op zee. Deze zeeslagen waren van groot belang aangezien de zee op dit moment erg belangrijk was geworden in verband met de handel met Azië. Nederland was in deze tijd door de VOC wereldleider. Zij waren echter niet de enige. Al met al was het deze handel en niet de Opstand zelf aanleiding van de beroemde zeeslag bij Gibraltar.

De slag bij Gibraltar

In 1607 voer de Nederlandse vloot onder leiding van Jacob van Heemskerck naar het zuiden af om de Portugese handel met Azië te dwarsbomen. Omdat de Portugese schepen al weg waren toen de vloot aankwam, besloot Van Heemskerck verder af te zakken naar Gibraltar omdat daar een groot deel van de Spaanse vloot lag als val voor de Nederlandse handelsschepen. Dertig Nederlandse schepen verrasten op 25 april 1607 de Spaanse vloot in de baai van Gibraltar. De 21 Spaanse schepen werden allemaal vernietigd inclusief alle

opvarenden. Vierduizend Spanjaarden en maar honderd Nederlanders lieten het leven in de slag. Onder de doden bevonden zich de Nederlandse en Spaanse admiraals. Het was de eerste grote overwinning van de Nederlandse vloot tot dan toe. De slag is berucht door zijn bloederige details. Vele schepen werden geënterd (overspringen op het vijandelijke schip) en de bemanning werd aan boord stuk voor stuk afgemaakt. De bemanningsleden die in zee waren gesprongen, werden alsnog allemaal in het water gedood door Nederlandse bootjes die speciaal hiervoor waren uitgezet. Van het Admiraalschip weet men dat deze als een van de weinige is geëxplodeerd door een kanonskogel in het kruidmagazijn en als leeg brandend schip het strand op is gedreven. Ook deze bemanning heeft het niet overleefd in het water.

De taken van de Nederlandse Marine (Staatse Zeemagt) gedurende de 80 jarige oorlog

Tijdens de 80-jarige oorlog bestond de taak van de marine vooral uit de bestrijding van de Duinkerker kapers en de Spaanse Koningsschepen, en uit de blokkade van de haven van Duinkerke. Dat laatste vond plaats met één of meer kruis-eskaders in het kanaal, ten westen van het Kanaal of op de Noordzee, en onder eerbiediging van de overigens alleen officieel neutrale status van de Engelse Koningsschepen.

Spanje kon immers alleen troepen naar de Republiek verplaatsen door gebruik te maken van de zeeweg naar het in de zuidelijke Nederlanden gelegen Duinkerke, broeinest van kaapvaart door Vlaamse reders en steunpunt voor de Spaanse Koningsschepen.

Toen Duinkerke in 1646 met maritieme steun van Maarten Harpertszoon Tromp in Franse handen kwam, verviel deze taak. Alléén eind 17e eeuw was er, ondermeer met de kaperbrief voor Jan Bart uit handen van Lodewijk XIV in 1672, even een korte opleving van de Duinkerker kaapvaart.

Met de ondergang van de Spaanse Armada' (1588) en Slag bij Duins' (1639) was de Spaanse macht ter zee voorlopig gebroken. De 80-jarige oorlog zou in 1648 eindigen met de vrede van Münster, en daarmee kwam het accent van de Nederlandse maritieme activiteiten voortaan vooral te liggen op de oplopende spanningen met Engeland.

De visserij en de terugkerende konvooien van VOC-retourschepen vereisten daarbij regelmatig bescherming. En natuurlijk moest de nationale veiligheid en het bezit van de overzeese gebiedsdelen verzekerd zijn.

De Engelse macht ter zee was daarbij een voortdurende reden tot zorg en stortte de Republiek in een hele serie oorlogen, die in feite moeten worden beschouwd als handelsoorlogen.

De ontwikkeling van de Franse zeemacht begon pas eind 17e eeuw onder invloed van minister Colbert onder Lodewijk XIV enige vorm te krijgen. Deze vond echter na enkele decennia alweer haar einde in de Spaanse Successieoorlog tussen Frankrijk en een coalitie van Engeland, Nederland en Oostenrijk.